

Jaarplan 2024

Hoes veur 't Limburgs

PRIORITERING

18 april 2024

**HOES
VEUR 'T
LIMBURGS**

Zodet veer ós versjtaon

Inhoud

Inleiding.....	3
Prioriteiten 2024	4
Zjuulke	4
3M	6
Lt2.....	7
Digitalisering.....	8

Inleiding

Het Hoes veur 't Limburgs ('t Hoes) is hét kennis- en expertisecentrum op het gebied van de Limburgse taal. In 't Hoes komt alle kennis over de Limburgse taal samen. Als spin in het web bouwt 't Hoes verder aan een breed netwerk binnen het Limburgse taal-, culturele en maatschappelijke veld en op de trends en ontwikkelingen met betrekking tot het Limburgse taalveld. Tevens wil 't Hoes zich inzetten als actieve pleitbezorger voor de voordelen van meertaligheid en het gebruik van de Limburgse taal in alle domeinen van de Limburgse samenleving. 't Hoes wil (educatieve) producten in en over de Limburgse taal ontwikkelen, documenteren, publiceren en toegankelijk maken in samenwerking met partners in het veld.

De werkzaamheden van 't Hoes zijn gebaseerd op de behoeften van de Limburgse taalpartijen om te verbreden, verjongen, de krachten te bundelen en te professionaliseren. De voornaamste behoefte, mede opgehaald door de verbinder, is regie op de toepassing en implementatie van de Limburgse taal. Dit voor partijen binnen diverse domeinen, binnen en buiten het taalveld.

De ambities van 't Hoes zijn ondergebracht in een viertal programmalijnen; de educatiefunctie, de documentatie-, informatie-, digitaliserings- en onderzoeksfunctie, de advies- en promotiefunctie en de netwerkfunctie. 't Hoes wordt gefaciliteerd door het Huis voor de Kunsten Limburg.

Missie: Het Limburgs als regionale taal in Nederland behouden, het gebruik ervan bevorderen en de positie verstevigen in alle domeinen van de Limburgse samenleving.

Een belangrijk aspect van 't Hoes is de fysieke voorziening waar betrokkenen elkaar kunnen ontmoeten, waar overleg kan worden gevoerd, en waar plannen kunnen worden uitgewisseld en worden uitgevoerd. Ook kunnen geïnteresseerden er terecht voor het stellen van vragen of om het documentatiecentrum te bezoeken. 't Hoes zal, met de huisvesting van het Huis voor de Kunsten Limburg op de Weerstand te Roermond, landen op een fysieke locatie die het uithangbord vormt voor de Limburgse taal.

Prioriteiten 2024

't Hoes streeft naar een serieuze plek voor de Limburgse taal in alle lagen van het onderwijs. Om dit te bereiken is de opbouw van een middenkader noodzakelijk. Dit middenkader wordt een netwerk van professionele krachten met kennis van en expertise in de Limburgse taal in onze meertalige samenleving, de ontwikkeling van didactiek en vakdidactische handvatten daarvoor en educatieve producten en programma's rondom het Limburgs en meertaligheid. Ook kennen zij de weg in voorschoolse omgevingen en alle andere vormen van onderwijs, zodat alle ontwikkelde projecten en producten geïmplementeerd worden. Onderstaande projecten en werkzaamheden vallen nu reeds onder de educatiefunctie van 't Hoes.

Zjuulke

Zjuulke is een Limburgse peuter die de mascotte is van de 'tweetalige kinderopvang'. Het doel is kinderen de kans te bieden zich tweetalig te ontwikkelen: Nederlands én Limburgs. Oftewel, Zjuulke motiveert de kinderopvang om de Limburgse taal zo veel mogelijk in te zetten.

In 2023 is dit project in pilotvorm gestart op 6 verschillende kinder- en peuteropvanglocaties van MIK & PIW Groep en Peuteropvang Heerlen. Wat is er tot nu toe ondernomen? Zjuulke heeft een smoel gekregen (ontwikkeling van beeldmateriaal en de Taalgroeimeter als informatievoorziening). Er zijn activiteiten met voorlezen, zingen en theater ontwikkeld (i.s.m. voorleesjuf July Vijgen, De Troubadours van de Toekomst en GoudVertelTheater) als vliegwiel om kinderopvangorganisaties de mogelijkheden met dialectgebruik te laten zien en te motiveren om aan Zjuulke deel te nemen. De 6 locaties zijn aan de slag gegaan met de zeer toegankelijke, laagdrempelige en in Friesland gebruikelijke één-gezicht-één-taal-methode en/of met meer laagdrempelige mogelijkheden waarbij gebruik gemaakt wordt van liedjes, versjes en boeken in het dialect. De pilot heeft 180 kinderen bereikt. Het kenniscentrum voor meertalig opgroeien SFBO uit Friesland heeft ondersteuning op locatie in Limburg verzorgd en betrokken pedagogisch medewerkers hebben kinderopvangorganisaties in Friesland bezocht ter inspiratie en deskundigheidsbevordering.

In 2024 wil 't Hoes dit project bestendigen op de 6 deelnemende locaties na de succesvolle pilot-periode en het provinciaal uitrollen naar 10 nieuwe kinderopvangorganisaties.

Het doel is om het project Zjuulke uit te rollen binnen 10 nieuwe kinderopvangorganisaties in Limburg om ca. 300 kinderen en ca. 20 pedagogisch medewerkers te bereiken. Daarvoor is het nodig om de hierboven genoemde activiteiten met voorlezen, zingen en theater aangevuld met de benodigde informatievoorziening te organiseren. De eerste stap is dus om binnen te komen bij kinderopvangorganisaties om de mogelijkheden te laten zien aan de hand van vliegwielactiviteiten.

Concreet wil 't Hoes 45 **voorleesmomenten, muziekvoorstellingen en theatervoorstellingen** organiseren om ca. 500 kinderen, ca. 50 pedagogisch medewerkers en ca. 30 bibliotheek-medewerkers (o.a. programmamakers, leesconsulenten en Boekstartcoaches) te bereiken. Op locatie bij kinderopvangorganisaties én in samenwerking met de 15 Limburgse bibliotheken. Bibliotheken werken in het kader van Boekstart en met leesconsulenten samen met kinderopvangorganisaties en zijn zelf zoekende hoe ze meertaligheid en de Limburgse taal in hun aanbod en programmering kunnen integreren. Via de bibliotheken worden kinderopvangorganisaties uitgenodigd om kennis te maken met Zjuulke. Een uitgelezen kans om beide partijen te betrekken bij meer Limburgs in hun werkpraktijk. 't Hoes streeft ernaar dat iedere bibliotheek in Limburg zowel een voorleesmoment, als

een muziekvoorstelling en een theatervoorstelling programmeert, om uiteindelijk 10 nieuwe kinderopvangorganisaties te kunnen verwelkomen bij Zjuulke.

Daarnaast wil 't Hoes 150 **Taalkoffertjes** maken voor kinderopvangorganisaties om direct mee aan de slag te gaan op de werkvloer (er bestaan ca. 190 kinderopvanglocaties in Limburg), voor zowel de huidige als toekomstige deelnemende organisaties. Pedagogisch medewerkers die tot nu toe meedoen aan Zjuulke laten weten dat er te weinig bruikbaar materiaal bestaat om in te zetten. In de koffertjes zit een voorleesboekje met Zjuulke in de hoofdrol, de mascotte Zjuulke en Leike in knuffelvorm, een flyer over het project Zjuulke, een flyer over beschikbaar lees- en zingmateriaal en een poster en stickers om Zjuulke nog zichtbaarder te maken binnen de organisatie (bijv. bij de kapstok een poster van Zjuulke die de jas en schoenen uitdoet om kinderen te verwelkomen in het dialect met de tekst "Jeske oet!").

Naast de Taalkoffertjes is er in het veld ook behoefte aan bruikbaar **materiaal**, zoals versjes, liedjes en leesboekjes om in het dialect te gebruiken. 't Hoes gaat op zoek naar externe partners om in samenwerking met pedagogisch medewerkers materiaal op te nemen en uit te werken. Daarnaast inventariseert en documenteert 't Hoes bestaand materiaal, zoals kinderboekjes, zodat pedagogisch medewerkers op een centrale plek te gebruiken materiaal kunnen vinden.

't Hoes wil zorgen voor **deskundigheidsbevordering** van huidige en toekomstige deelnemers aan Zjuulke door professionele begeleiding van taalcoaches van het Friese SFBO. 't Hoes wil enerzijds een bezoek aan Friesland, het SFBO en lokale kinderopvanglocaties faciliteren. Anderzijds wil 't Hoes deskundigen uit Friesland uitnodigen in Limburg om werkbezoek(en) af te leggen. Dit om pedagogisch medewerkers te inspireren, te scholen en om ervaringen uit te wisselen. Ook kunnen medewerkers van 't Hoes als taalcoach fungeren en ingezet worden om op locaties mee te kijken (wanneer er bijvoorbeeld maatwerk nodig is) en om advies te geven hoe organisaties Zjuulke goed kunnen laten landen. Daarnaast is het nodig om locatiemanagers en directieleden mee te nemen in het project en de voordelen van meertaligheid onder de aandacht te brengen. Daarvoor organiseert 't Hoes kennissessies voor deze doelgroep. Ook flyers voor ouders worden door 't Hoes gefaciliteerd om uitleg te geven over Zjuulke en de werkwijze van de kinderopvang.

Voor de bestendiging en uitrol van het project wil 't Hoes een tussentijdse **evaluatie** van het project organiseren, waarbij de nu betrokken pedagogisch medewerkers ook nieuwe collega's binnen de kinderopvang en de kleuterklassen van het basisonderwijs gaan meenemen. Via dit evaluatiemoment worden ca. 60 professionals bereikt. Na deze evaluatie maakt 't Hoes een gedegen verslag om te gebruiken bij het motiveren van andere kinderopvangorganisaties om aan Zjuulke deel te nemen.

Universiteit Maastricht, Leonie Cornips, Joep Leerssen en Roeland van Hout verkennen momenteel de mogelijkheden om praktijkgericht **onderzoek** te starten binnen de kinderopvang via een Academische Werkplaats. Het doel is om inzicht te krijgen in de stand van de Limburgse taal binnen de kinderopvang en om na te gaan of interventies, zoals Zjuulke, effect hebben op het dialectgebruik van kinderen. 't Hoes wil hierin als samenwerkingspartner participeren.

Om bovenstaande te realiseren is een **projectcoördinator** nodig. Ook voor de hieronder uitgewerkte projecten 3M en Lt2 is deze functie gewenst. Op dit moment kunnen deze drie projecten stevig verder geholpen worden door een fulltime projectcoördinator educatie aan te stellen.

3M

Het 3M-project, Meer kansen Met Meertaligheid, biedt leerkrachten handvatten voor het omgaan met meertaligheid, inclusief Limburgs, in de klas.

In 2023 is de eerste fase van het project afgerond. Limburgse Kindante- en Movare-scholen ontwikkelden in samenwerking met professionals van Stenden Hogeschool een eigen 3M-onderwijstool, met het doel bewust aandacht te besteden aan de meertaligheid in ons taalgebied. Stenden Hogeschool ondersteunden de projectscholen bij de didactiek, het gebruik van de 3M-toolbox en de scholing van enthousiaste leerkrachten, zodanig dat 3M op gedifferentieerde wijze kan worden ingezet. De resultaten van deze eerste fase zijn online te vinden.¹

In 2024 wil 't Hoes het 3M-project een logisch vervolg laten worden op Zjuulke. Het project is gestoeld op een theoretisch model voor meertaligheidsdidactiek dat door middel van het Zjuulke-format makkelijk praktisch inzetbaar wordt. Basisscholen en kinderopvang zijn tegenwoordig dikwijls onder hetzelfde dak gehuisvest, waardoor fysieke samenwerking voor de hand liggend wordt. Uit Friesland hebben we het belang van een doorlopende lijn goed begrepen. Om meer basisscholen te bereiken om met tweetaligheid en het Limburgs aan de slag te gaan.

Het idee is om de mascotte van Zjuulke te laten opgroeien tot een schoolgaande kleuter/tiener Zjuul en terug te laten komen in het te ontwikkelen programma. Hiervoor dient de **vormgeving** van Zjuulke aangepast te worden naar de doelgroep van het basisonderwijs. Ook de huidige toolbox met bruikbaar materiaal heeft een nieuw uiterlijk nodig om leerkrachten aan te spreken ermee te willen werken.

't Hoes wil een vliegwiel creëren, om scholen binnen te komen en om de mogelijkheden rondom de Limburgse taal te laten zien. Het gevraagde budget wordt ingezet om een concreet **programma** te ontwikkelen. Het gaat om een kant-en-klaar programma met beschikbare materialen en activiteiten uit de toolbox en ingebouwde deskundigheidsbevordering, waar leerkrachten laagdrempelig en zelfstandig mee aan de slag kunnen gaan.

Daarnaast wil 't Hoes 250 **Taalkoffertjes** maken voor basisscholen (er bestaan ca. 350 scholen in Limburg) ter promotie van het concrete programma. In de koffertjes zit een voorleesboek met Zjuul in de hoofdrol, een flyer over meertaligheid in het onderwijs, een flyer over de beschikbare toolbox en een poster om Zjuul en meertaligheid binnen het onderwijs zichtbaar te maken (bijv. een deurposter met welkom erop in alle talen van de wereld).

Projectcoördinatie is niet alleen nodig om het programma te maken, maar ook om het 3M-project bij 10 nieuwe scholen onder de aandacht te brengen om ca. 2000 kinderen en ca. 100 leerkrachten te bereiken. Het doel is het actief de boer op gaan om scholen te benaderen. Het materiaal is al voorhanden in de toolbox. Nu is het zaak om de toolbox onder de aandacht te brengen. Daarnaast krijgt deze projectcoördinator de opdracht mee om op te halen wat basisscholen momenteel al doen aan meertaligheid, zodat deze activiteiten en projecten aan de toolbox toegevoegd kunnen worden, zodat andere scholen hier ook gebruik van kunnen maken en zich kunnen laten inspireren.

¹ <https://sites.google.com/view/3mlimburg>

Lt2

Het auteurscollectief Limburgs als tweede taal (Lt2) werkt sinds 2021 aan de ontwikkeling van de lesmethode Leef Limburgs. De methode is gericht op luister- en spreekvaardigheid voor geïnteresseerden die de Limburgse taal privé, in het publieke domein en/of op hun werk willen gebruiken.

In 2023 is de blauwdruk voor het lesboek afgerond en inmiddels zijn de eerste cursussen in verschillende regio's van start gegaan, met groot succes. De cursus loopt momenteel in Echt, Heerlen, Roermond en Venlo.

In 2024 wil 't Hoes de cursus Leef Limburgs bestendigen op de huidige locaties (4 stuks), uitrollen naar meerdere locaties (7 stuks) en een docentenopleiding faciliteren. Het streven is om jaarlijks op 11 locaties 4 cursussen met telkens 15 cursisten te organiseren. Daarmee bereikt de leergang 660 deelnemers op jaarbasis.

't Hoes wil inzetten op **projectcoördinatie**. De coördinator is verantwoordelijk voor het waarborgen van de overkoepelende visie van de leergang op de diverse locaties, oftewel kwaliteits- en uniformiteitsbewaking. Deze persoon gaat de boer op om partners te vinden, zoals bibliotheken, waar de cursus georganiseerd kan worden. De eigenlijke organisatie van de cursussen ligt daarmee bij de externe partners (zoals deelnemers werven en informeren, inschrijvingen beheren en locaties regelen). Daarnaast verzorgt de coördinator vanuit 't Hoes de begeleiding van docenten en hertalers en zorgt voor kennisdeling tussen de docenten.

Om de overkoepelende visie van de cursus te borgen heeft de reader een uniforme **vormgeving** nodig. Dit geldt ook voor eventuele toetsing en certificaten. Daarnaast is de wens om het **drukwerk** centraal te beleggen.

Om de kwaliteit van de leergang en docenten te garanderen wil 't Hoes een **docentenopleiding** organiseren voor huidige (ca. 20 personen) en toekomstige Lt2-docenten (op jaarbasis ca. 10-15 personen). De deskundigheidsbevordering bestaat uit een reeks van 8 modules per jaar, die onder andere gaan over historische en taalkundige achtergronden, klankleer en vakdidactiek. Er wordt samengewerkt met externe docenten om de modules en reader vorm te geven en te doceren. Het budget is nodig voor de ontwikkeling en het drukwerk van de reader, het organiseren van een aftrapbijeenkomst en de lesdagen, het doceren van en de communicatie over de opleiding.

Tot slot heeft het project behoefte aan **digitale ontsluiting** in samenwerking met het Instituut voor de Nederlandse taal (IVDNT), die past bij de uitstraling van 't Hoes. De wens is om de cursus en bijbehorende geluidsfragmenten via de website van 't Hoes toegankelijk te maken. Op de website worden, naast de luister- en kijkfragmenten, extra materialen, zoals kopieerbladen en een docentenhandleiding gezet, die ontwikkeld zijn door docenten Lt2, zodat de site tegelijkertijd een kennisdelingsfunctie heeft.

Digitalisering

Om te zorgen dat de Limburgse taal ook in de toekomst gebruikt wordt, is het essentieel om de taal digitaal optimaal te ontsluiten.

't Hoes wil inzetten op een digitale infrastructuur Limburgse taal, maar een overzicht van de bestaande initiatieven en (mogelijke) partners met onderlinge samenhang en identificatie van de daarbij behorende knooppunten ontbreekt. Een gewenst toekomstbeeld van een digitale infrastructuur, een stip op de horizon, om een prioritering van de inzet/investering te kunnen maken, kan op dit moment niet worden gegeven.

Om inzicht te krijgen in de mogelijkheden organiseert 't Hoes een **expertmeeting** om het kennisniveau binnen en de invalshoeken van de samenwerkende partijen in kaart te brengen en de mogelijkheden en onmogelijkheden voor een digitale infrastructuur Limburgse taal inzichtelijk te maken. De gegeven input vormt het gezamenlijke vertrekpunt om een digitaliseringsstrategie voor 't Hoes te ontwikkelen.

Vooruitlopend op bovenstaande wil 't Hoes een **corpus** van Limburgs taalmateriaal ten behoeve van onderwijs, onderzoek en digitale toepassingen voor de Limburgse taal verzamelen, digitaliseren, beheren en verwerken. Het is van belang en cruciaal om hier nu op in te zetten, ondanks dat de expertmeeting nog moet plaatsvinden, omdat zich een PhD-kandidaat gemeld heeft met interesse in dit onderwerp, die dit op een efficiënte en kostentechnisch interessante wijze (in vergelijking met commerciële partijen) kan oppakken.

't Hoes werkt op het gebied van digitalisering samen met het Limburgs Museum en Maatschappelijke Diensttijd Limburgse taal (MDT). De MDT zet in op digitalisering van de Limburgse taal om de taal uiteindelijk houdbaar, bruikbaar en zichtbaar te maken aan de hand van digitale toepassingen. Jongeren worden gestimuleerd om hun talenten rondom digitalisering in te zetten en om hun zienswijze op dit onderwerp mee te nemen; om hun talenten uit te dagen in een snel veranderende tijd. Het Limburgs Museum brengt publiek door een participatieve werkwijze in aanraking met de historische en culturele waarde van de Limburgse taal. Dit doet het Limburgs Museum o.a. via het Online Limburgs Museum en in de samenwerking met bibliotheken, scholen en projecten.